

การวิเคราะห์ความสามารถในการส่งออกของอุตสาหกรรมเอทานอลไทยไปตลาดฟิลิปปินส์
THE ANALYSIS OF EXPORT PERFORMANCE FOR ETHANOL INDUSTRY IN THAILAND TO
PHILIPPINES MARKET

วัชรวรรณ แก้วรุ่งเรือง¹
Watcharawan Keawrungrueng¹

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถในการแข่งขันของไทย เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งที่สำคัญ คือ สหรัฐอเมริกา และบราซิล ในการส่งออกเอทานอลไปยังฟิลิปปินส์ และเพื่อศึกษาปัจจัยที่เอื้ออำนวยและเป็นอุปสรรคต่อความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมเอทานอลของไทย และให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมต่อไปในอนาคต โดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลา รายปีตั้งแต่ปี พ.ศ.2550-2554 ซึ่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ศึกษาโดยใช้ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage: RCA) ร่วมกับแนวคิดเกี่ยวกับความได้เปรียบทางการแข่งขันของประเทศ (Competitive advantage of nations) และการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) จากการศึกษาพบว่า ในปี 2550-2554 ประเทศไทยมีค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ เท่ากับ 7.79, 3.62, 5.64, 4.48 และ 6.74 ตามลำดับ ในขณะที่ประเทศคู่แข่งที่สำคัญอย่างบราซิลมีค่าดัชนีเท่ากับ 107.08, 78.84, 82.54, 0.00 และ 0.13 ตามลำดับและสหรัฐอเมริกามีค่าดัชนีเท่ากับ 0.00, 0.00, 1.24, 5.73 และ 3.98 ตามลำดับ จากตัวเลขดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏพบว่าประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกของอุตสาหกรรมเอทานอล โดยสามารถส่งออกเอทานอลไปตลาดประเทศฟิลิปปินส์ได้สม่ำเสมอ มากกว่าประเทศบราซิลและสหรัฐอเมริกาโดยบราซิลและสหรัฐอเมริกามีแนวโน้มค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบลดลง ในส่วนปัญหาและอุปสรรคที่พบในอุตสาหกรรมเอทานอลของไทย คือ ปัญหาด้านเทคโนโลยีการผลิต ราคาวัตถุดิบผันผวน และความไม่แน่นอนในนโยบายของภาครัฐ แต่โดยรวมแล้ว อุตสาหกรรมเอทานอลของไทยจัดอยู่ในเกณฑ์ดีทั้งความพร้อมด้านอุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่อง และตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การวิเคราะห์ความสามารถในการส่งออก การส่งออก อุตสาหกรรมเอทานอล

ABSTRACT

This study has objective to investigate performance of Thailand's ethanol export industry to the Philippines's market by compared with two major competitors, United States of America and Brazil. And study with support and hinder factors which affected to export performance included of the recommendation to enhance this industry. The period of this research is from 2007 to 2011 by analyzed Revealed Comparative Advantage (RCA) composed of the competitive advantage of nations plus Strengths Weaknesses Opportunities and Threats analysis (SWOT). By the study period between 2007 to 2011, Thailand's Revealed Comparative

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการจัดการมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

Advantage (RCA) is 7.79, 3.62, 5.64, 4.48 and 6.74 in respectively. While our competitors, Brazil, has Revealed Comparative Advantage (RCA) index as 107.08, 78.84, 82.54, 0.00 and 0.13. And USA has Revealed Comparative Advantage (RCA) index as 0.00, 0.00, 1.24, 5.73 and 3.98. The significant of Thailand's RCA insists to the most competitiveness of Thailand compare among Brazil and USA. And the most advantage of Thailand is logistic cost where the geography of Thailand is nearer than Brazil and USA. For weakness and treat, Thailand's Ethanol industry has some problems such as an obsolete in production technology, fluctuate of feedstock cost and unstable Government's policy. However, Thailand's Ethanol industry still has a good chance to expand to related Industries in down-steam and up-steam and extent to both domestic and oversea market in the future.

Keywords: The analysis of export performance, Export, Ethanol Industry

บทนำ

จากสถานการณ์ราคาน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้นเป็นประวัติการณ์ส่งผลกระทบต่อไปยังเกือบทุกประเทศทั่วโลก ขณะที่ประเทศไทยเองก็ตกอยู่ในสภาวะไม่แตกต่างกันมากนัก สะท้อนได้จากการที่ไทยนำเข้าพลังงานในรูปแบบน้ำมันดิบมากที่สุด โดยมีมูลค่าการนำเข้าน้ำมันดิบในปี 2554 ประมาณ 976,789 บาท ทำให้ประเทศต้องสูญเสียเงินตราเพื่อนำเข้าน้ำมันดิบเป็นจำนวนมาก แต่เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมและมีผลผลิตเหลือใช้ทางการเกษตรที่มีศักยภาพสูงสามารถช่วยพลิกวิกฤติของชาติด้านพลังงาน ให้เป็นโอกาสทองได้ด้วยความเหมาะสมทางภูมิศาสตร์และมีความพร้อมในการเพาะปลูกพืชพลังงาน จำพวก อ้อย มันสำปะหลัง ปาล์มน้ำมัน ที่สามารถนำไปใช้เป็นพลังงานทดแทนน้ำมันจากฟอสซิลได้เป็นอย่างดี จากข้อมูลกรมพัฒนาพลังงานทดแทน ปี 2554 ประเทศไทยมีโรงงานผลิตเอทานอลทั้งสิ้น 19 แห่ง กำลังการผลิต 3.06 ล้านลิตร/วัน และอยู่ระหว่างการดำเนินการอีก 6 แห่งกำลังการผลิต 2.22 ล้านลิตร/วัน รวมผู้ประกอบการเอทานอล 25 ราย คิดเป็นกำลังการผลิตเอทานอลรวมประมาณ 5.28 ล้านลิตร/วัน ในขณะที่ความต้องการใช้เอทานอลอยู่ที่ 1.23 ล้านลิตร/วัน จะเห็นได้ว่ายังมีเอทานอลที่เกินความต้องการต่อวันมากถึง 1.83 ล้านลิตร และหากโรงงานผลิตอีก 6 แห่ง เปิดดำเนินการจะส่งผลให้มีเอทานอลที่เกินความต้องการใช้เพิ่มขึ้นเป็น 4.05 ล้านลิตร/วัน ทำให้ไทยให้มีปริมาณสต็อกเอทานอลในอัตราที่สูงมาก (กนกศักดิ์ ปิงเมือง และอำพรพรณ์ เหลืองสัมฤทธิ์, 2552)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถในการแข่งขันของไทย เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งที่สำคัญ คือ สหรัฐอเมริกา และบราซิล ในการส่งออกเอทานอลไปยังฟิลิปปินส์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เอื้ออำนวยและที่เป็นอุปสรรคต่อความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมเอทานอลของไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล
เก็บข้อมูลอนุกรมเวลา (Time series data) รายปีตั้งแต่ปี 2550-2554 รวมระยะเวลา 5 ปี โดยในการวิจัยนี้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งได้แก่ ตำรา วิทยานิพนธ์ วารสาร

หนังสือพิมพ์ รายงาน เอกสารทางวิชาการต่าง ๆ ที่ได้จากหน่วยงานภาครัฐบาลและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงพลังงาน กระทรวงพาณิชย์ กรมสรรพสามิต กรมศุลกากร ธนาคารแห่งประเทศไทย สถาบันปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย สมาคมเอทานอล รวมถึงเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมเอทานอลของไทย

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Method)

เป็นการศึกษาแนวความคิดเกี่ยวกับความได้เปรียบทางการแข่งขันของประเทศ (Diamond Model) ของ Michael E. Porter เพื่อช่วยอธิบายให้เห็นถึงภาพรวมของอุตสาหกรรมเอทานอลของไทย รวมถึงศึกษาปัจจัยที่เอื้ออำนวยและที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการแข่งขัน โดยเฉพาะนโยบายหรือมาตรการของรัฐ รวมถึงการวิเคราะห์แนวคิด SWOT Analysis ซึ่งมีความสำคัญต่อการประเมินความสามารถทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมโดยจะพิจารณาถึงปัจจัยภายใน (Internal environment) และปัจจัยภายนอก (External environment)

การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Method)

เป็นการวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกเอทานอลของไทยไปยังตลาดฟิลิปปินส์ กับประเทศคู่แข่งที่สำคัญคือ สหรัฐอเมริกา และบราซิล โดยการคำนวณดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Revealed Comparative Advantage : RCA) โดยจะทำการศึกษาในช่วงปี พ.ศ.2550 – 2554 ซึ่งค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่คำนวณได้จะบอกถึงทิศทางการเปลี่ยนแปลงความสามารถในการส่งออกเอทานอลของประเทศไทยและประเทศคู่แข่งที่สำคัญ

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ความสามารถในการส่งออกของอุตสาหกรรมเอทานอลไทยไปตลาดฟิลิปปินส์แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็นสามส่วน คือ ส่วนแรกจะเป็นการวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกเอทานอลของไทยไปยังตลาดฟิลิปปินส์ กับประเทศคู่แข่งที่สำคัญคือ สหรัฐอเมริกา และบราซิล โดยการคำนวณดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Revealed Comparative Advantage : RCA) ส่วนที่สองเป็นการวิเคราะห์ความได้เปรียบทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมเอทานอลของประเทศไทย (Competitive advantage of nations) ตามแนวคิดของ Michael E. Porter และส่วนที่สามเป็นการวิเคราะห์ SWOT Analysis ของอุตสาหกรรมเอทานอลของประเทศไทย

1. การวิเคราะห์ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage : RCA)

เมื่อพิจารณาดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏของเอทานอลในตลาดประเทศฟิลิปปินส์จากตารางที่ 1 พบว่า

ปี 2550 ประเทศบราซิลมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในตลาดประเทศฟิลิปปินส์มากกว่าประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งทั้ง 3 ประเทศมีค่าดัชนี RCA เท่ากับ 107.08, 7.79 และ 0.00 ตามลำดับ

ปี 2551 ประเทศบราซิลมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในตลาดประเทศฟิลิปปินส์มากกว่าประเทศไทยและสหรัฐอเมริกา โดยบราซิลมีค่าดัชนี RCA เท่ากับ 78.84 ไทยมีค่าดัชนี RCA เท่ากับ 3.62 และสหรัฐอเมริกายังคงมีค่าดัชนี RCA เป็น 0

ตารางที่ 1 ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA) ของการส่งออกเอทานอลของประเทศไทย สหรัฐอเมริกา และบราซิลไปประเทศฟิลิปปินส์

ปี พ.ศ.	ประเทศผู้ส่งออกเอทานอลไปฟิลิปปินส์		
	ไทย	อเมริกา	บราซิล
2550	7.79	0.00	107.08
2551	3.62	0.00	78.84
2552	5.64	1.24	82.54
2553	4.48	5.73	0.00
2554	6.74	3.98	0.13

ปี 2552 ประเทศบราซิลมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกเอทานอลไปตลาดประเทศฟิลิปปินส์มากกว่าประเทศไทยและประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีค่าดัชนี RCA เท่ากับ 82.54, 5.64 และ 1.24 ตามลำดับ

ปี 2553 ประเทศสหรัฐอเมริกามีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกเอทานอลไปตลาดประเทศฟิลิปปินส์มากกว่าประเทศไทยและประเทศบราซิล ซึ่งสหรัฐอเมริกามีค่าดัชนีความได้เปรียบเท่ากับ 5.73 ส่วนไทยและบราซิลมีค่าดัชนีความได้เปรียบเท่ากับ 4.48 และ 0 ตามลำดับ

ปี 2554 ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกเอทานอลไปตลาดประเทศฟิลิปปินส์มากกว่าประเทศสหรัฐอเมริกาและบราซิล โดยมีค่า RCA อยู่ที่ 6.74, 3.98 และ 0.13 ตามลำดับ

2. การวิเคราะห์ความได้เปรียบทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมเอทานอลของประเทศไทย (Competitive advantage of nations)

2.1 สภาวะปัจจัยการผลิตในประเทศ (Factor Conditions)

อุตสาหกรรมเอทานอลพึ่งพาการนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศน้อยมาก หรืออาจกล่าวได้ว่า อุตสาหกรรมเอทานอลเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบทั้งหมดที่ผลิตได้ภายในประเทศสำหรับประเทศไทยวัตถุดิบที่ได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการเอทานอลแห่งชาติว่ามีความเหมาะสมที่จะนำมาผลิตเอทานอลมีเพียง 3 ชนิด ได้แก่ กากน้ำตาล มันสำปะหลัง และอ้อย ปัจจุบันโรงงานผลิตเอทานอลในไทยใช้กากน้ำตาลน้ำอ้อยและมันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบในการผลิต เอทานอลซึ่งส่วนใหญ่ใช้วัตถุดิบจากกากน้ำตาลโดยในปี 2554 มีเอทานอลที่ผลิตจากกากน้ำตาล 381.4 ล้านลิตรคิดเป็นร้อยละ 73.3 เอทานอลที่ผลิตจากมันสำปะหลัง 102.6 ล้านลิตรคิดเป็นร้อยละ 19.7 และเอทานอลที่ผลิตจากน้ำอ้อย 36.5 ล้านลิตรคิดเป็นร้อยละ 7.0 ของการผลิตเอทานอลจากวัตถุดิบชนิดต่าง ๆ ในด้านกระบวนการผลิตเอทานอลเพื่อการพาณิชย์เป็นกระบวนการผลิตที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีขั้นสูง มีการสร้างโรงงานขนาดใหญ่ รวมถึงมาตรการด้านความปลอดภัยซึ่งเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง ประเทศไทยยังไม่มีเทคโนโลยีการผลิตขั้นสูงเพียงพอ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพึ่งพาเทคโนโลยีจากต่างประเทศ

2.2 สภาวะอุปสงค์ในประเทศ (Demand Conditions)

เนื่องจากอุปสงค์ของเอทานอลเป็นอุปสงค์ต่อเนื่อง (Derived demand) คือ ผลิตเอทานอลเพื่อนำไปใช้ในการผลิตน้ำมันแก๊สโซฮอล์ นับตั้งแต่ปี 2550 เป็นต้นมา ปริมาณการใช้น้ำมันแก๊สโซฮอล์เพิ่มขึ้นทุกปี เห็นได้จากสถิติปริมาณการจำหน่ายน้ำมันแก๊สโซฮอล์ในแต่ละปีที่เพิ่มสูงขึ้น ดังตารางที่ 2 ทำให้อุตสาหกรรมเอทานอลของไทยนั้นมีตลาดภายในประเทศ ซึ่งก็คือผู้ใช้รถยนต์ชนิดต่างๆสามารถรองรับการผลิตที่ขยายตัวได้อย่างดี

ตารางที่ 2 ปริมาณการจำหน่ายน้ำมันแก๊สโซฮอล์ ปี 2550 – 2554

ปี	ปริมาณ (ล้านลิตร)	เฉลี่ย (ล้านลิตร/วัน)
2550	1,762.78	4.83
2551	3,394.00	9.30
2552	4,456.43	12.21
2553	4,382.34	12.01
2554	4,195.21	11.49

(ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2555)

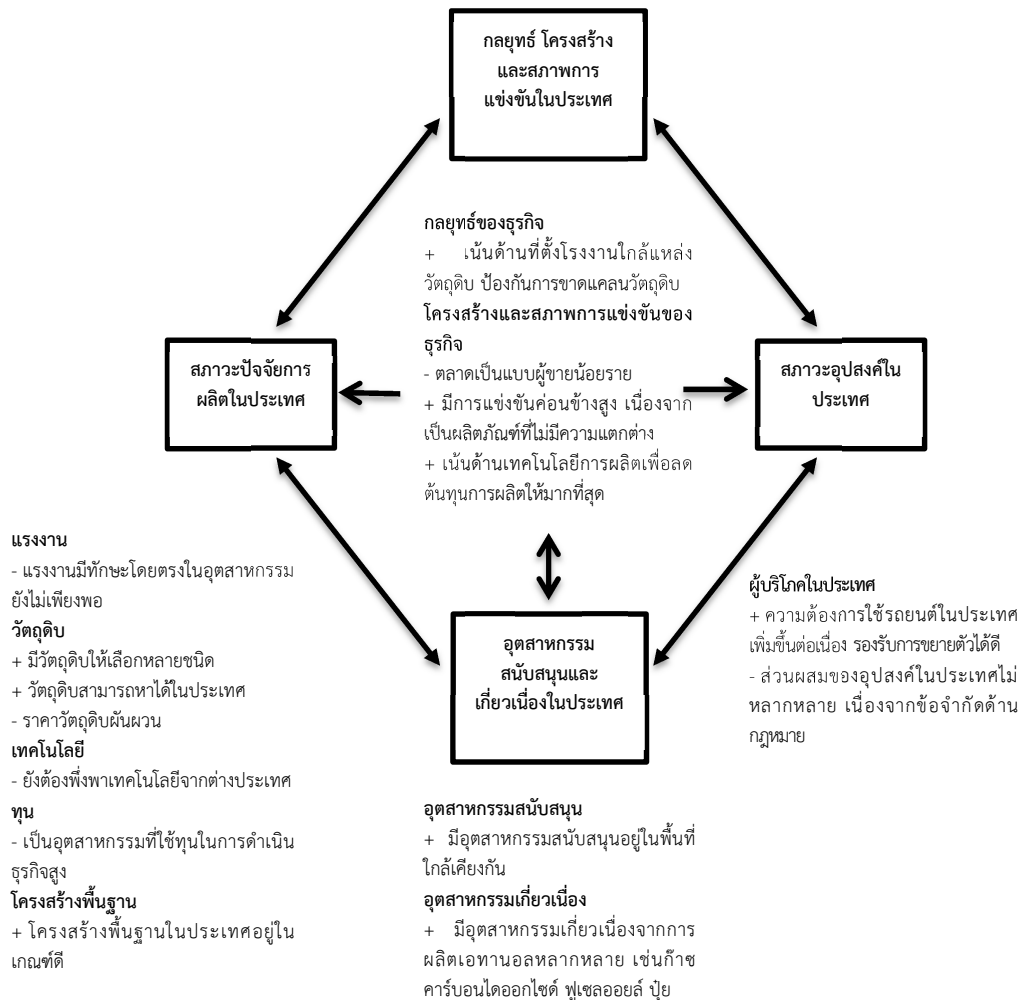
2.3 อุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องในประเทศ (Support and Relate Industries)

อุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องในอุตสาหกรรมเอทานอลในประเทศไทย ถือได้ว่ามีความหลากหลาย เนื่องจากกระบวนการผลิตเอทานอลสามารถผลิตแอลกอฮอล์ได้หลายชนิด นอกจากนี้ยังมีผลพลอยได้อื่น ๆ ที่สำคัญ เช่น ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ฟิวเซลอยล์ รวมถึงของเสียจากกระบวนการผลิตคือ น้ำกากส่า ซึ่งมีเยื่อและสารอาหารสำหรับพืชป้อนอยู่เหมาะแก่การนำไปทำปุ๋ยและอาหารสัตว์ ส่วนอุตสาหกรรมสนับสนุนในด้านวัตถุดิบจะเป็นผลพลอยได้จากอุตสาหกรรมน้ำตาล คือ กากน้ำตาล กากอ้อย มีการจัดตั้งโรงงานอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน ดังนั้นหากมีการจัดสรรที่ดีก็จะส่งผลให้อุตสาหกรรม เอทานอลสามารถมีผลิตภัณฑ์รองที่จะทำการส่งเสริมได้อีกจำนวนมาก

2.4 กลยุทธ์ โครงสร้างและสภาพการแข่งขันในประเทศของธุรกิจ (Company Strategy, Structure and Rivalry)

ในส่วนของกลยุทธ์ของธุรกิจเอทานอลนั้นขึ้นอยู่กับแต่ละบริษัทในการวางกลยุทธ์ โดยส่วนใหญ่โรงงานผลิตเอทานอล จะเลือกทำเลในการตั้งโรงงานผลิตใกล้กับแหล่งวัตถุดิบที่ใช้อยู่ เช่น โรงงานเอทานอลที่ใช้กากน้ำตาลเป็นวัตถุดิบจะเลือกตั้งโรงงานใกล้กับโรงงานผลิตน้ำตาล โรงงานเอทานอลที่ใช้มันสำปะหลังหรืออ้อยเป็นวัตถุดิบจะเลือกตั้งโรงงานใกล้กับพื้นที่เพาะปลูกพืชชนิดนั้น ๆ ซึ่งถือเป็นกลยุทธ์สำคัญในการประหยัดต้นทุนการขนส่ง และการป้องกันการขาดแคลนวัตถุดิบ ในส่วนโครงสร้างของอุตสาหกรรมเอทานอลนั้นมีโครงสร้างที่มีความสลับซับซ้อนไม่มากนัก แต่จะเน้นความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับอุตสาหกรรมต้นน้ำซึ่งเป็นแหล่งวัตถุดิบของอุตสาหกรรม ตั้งแต่การจัดหาวัตถุดิบที่ได้จากโรงงานผลิตน้ำตาล หรือลานรับซื้อมันสำปะหลัง จนกระทั่งผ่าน

กระบวนการผลิตจนกลายเป็นเอทานอล สภาพการแข่งขันในประเทศของธุรกิจอุตสาหกรรมเอทานอลเพื่อการใช้เป็นเชื้อเพลิงมีการแข่งขันในประเทศค่อนข้างสูง เนื่องจากเป็นผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีความแตกต่าง ดังนั้นจึงมีการแข่งขันกันทางด้านราคาและการบริการเป็นสำคัญ โดยสามารถสรุปปัจจัยที่เอื้ออำนวยและที่เป็นอุปสรรคต่อความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมเอทานอลไทย โดยใช้ Diamond Model ได้ดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 วิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมเอทานอลไทยโดยใช้ Diamond Model

3. การวิเคราะห์ SWOT Analysis (แสงรวี ยิ้มจุ และ เออวดี อุบลสุข, 2555)

จุดแข็ง (Strengths)

ประเทศมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์เอื้อต่อการเกษตรกรรม ซึ่งเป็นแหล่งผลิตวัตถุดิบที่มีประสิทธิภาพ โรงงานผลิตตั้งอยู่ใกล้แหล่งวัตถุดิบเพิ่มความรวดเร็วและช่วยลดต้นทุนด้านการขนส่งและมีเทคโนโลยีการผลิตที่ยืดหยุ่น สามารถเลือกใช้วัตถุดิบได้หลากหลาย อีกทั้งโครงสร้างพื้นฐานในประเทศไทยอยู่ใน

เกณฑ์ดี มีสาธารณูปโภคอย่างครบครันเช่น ถนน ท่าเรือสินค้า และยังมีอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องในประเทศ เช่น ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ พุเซลลอยล์ อุตสาหกรรมปุ๋ย และอาหารสัตว์

จุดอ่อน (Weaknesses)

จุดอ่อนของอุตสาหกรรมเอทานอล คือ การพึ่งพาเทคโนโลยีจากต่างประเทศ เนื่องจากประเทศไทย ยังไม่สามารถพัฒนาเทคโนโลยีขั้นสูงในการผลิตเอทานอลได้เอง และในด้านราคาวัตถุดิบที่มีความผันผวน และภาครัฐเข้ามาแทรกแซงราคาวัตถุดิบบางชนิด ทำให้ผู้ผลิตเอทานอลต้องประสบกับภาวะต้นทุนสูง และความไม่แน่นอนในการกำหนดนโยบายจากภาครัฐ ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการส่งเสริมและสนับสนุนการส่งออก เอทานอล

โอกาส (Opportunities)

จากการที่ราคาน้ำมันดิบในโลกปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดอุปสงค์การใช้พลังงานทดแทนสูงขึ้นตามไปด้วยและหลายประเทศให้ความสนใจพลังงานทดแทนมากขึ้นเพื่อลดปัญหามลภาวะต่าง ๆ รวมถึงอุตสาหกรรมรถยนต์เกือบทุกประเทศให้ความสนใจในการผลิตรถยนต์ประเภท FFV (Flex Fuel Vehicle) มากขึ้น นอกจากนี้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เช่น ไบโอฟลาสติก ที่ใช้เอทานอลเป็นวัตถุดิบในการผลิต และการรวมกลุ่มของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ที่สามารถช่วยขยายช่องทางการตลาดและช่องทางการจัดจำหน่ายวัตถุดิบมากยิ่งขึ้น

อุปสรรค (Threats)

ความต้องการใช้วัตถุดิบในอุตสาหกรรมอื่นๆ ทำให้ราคาวัตถุดิบผันผวนตามอุปสงค์ของตลาดทั้งในและต่างประเทศ และการที่ประเทศเพื่อนบ้าน เช่น กัมพูชา ลาว พม่า เวียดนาม สามารถปลูกพืชวัตถุดิบได้จำนวนมากและมีค่าแรงต่ำกว่าประเทศไทย (สิริวุทธิ์ เสียมภักดี, 2552)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (RCA Index) ของอุตสาหกรรมเอทานอลของ ไทยในปี พ.ศ. 2550 ถึงปี 2554 โดยสรุปแล้วเห็นได้ว่า ประเทศบราซิลและสหรัฐอเมริกาถือได้ว่าประเทศไทยมีค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในทุกปีอย่างสม่ำเสมอ โดยประเทศไทยจะได้เปรียบในเรื่องระยะทางการขนส่งที่ใกล้กว่าบราซิลและสหรัฐอเมริกา แต่ทั้งนี้เนื่องจากบราซิลและสหรัฐอเมริกาคือประเทศผู้ผลิตและส่งออกเอทานอลสำคัญของโลก ประกอบกับทั้ง 2 ประเทศมีพื้นที่เพาะปลูกขนาดใหญ่กว่าประเทศไทยหลายเท่า ทำให้สามารถปลูกพืชวัตถุดิบได้เป็นจำนวนมากทุกปีหากปีไหนมีผลผลิตออกมามากเกินความต้องการใช้ในประเทศจะมีการส่งออกเอทานอลมากขึ้น ทำให้ในบางปีประเทศไทยอาจมีค่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบน้อยกว่า 2 ประเทศดังกล่าว

สำหรับการศึกษาวิเคราะห์ความได้เปรียบทางการแข่งขันของอุตสาหกรรมเอทานอลของประเทศไทย โดยใช้ Diamond Model แสดงให้เห็นว่าสถานะปัจจัยการผลิตในประเทศไทยจัดอยู่ในเกณฑ์ดี โดยสามารถหาวัตถุดิบได้ในประเทศ มีแรงงานที่มีความรู้ รวมถึงมีความพร้อมในด้านโครงสร้างพื้นฐานอย่างเพียงพอ ส่วนสถานะอุปสงค์ในประเทศไทยมีความต้องการใช้เอทานอลเพิ่มขึ้นทุกปีตามความต้องการใช้รถยนต์ที่เพิ่มมากขึ้น รวมถึงผู้ซื้อเอทานอลในประเทศเป็นบริษัทค้าน้ำมันเชื้อเพลิงขนาดใหญ่มีมาตรฐานที่ดีทำให้ผู้ผลิตเอทานอลต้องพัฒนาการผลิตอยู่เสมอ อุตสาหกรรมเอทานอลมีอุตสาหกรรมสนับสนุนและเกี่ยวเนื่องหลากหลาย อีกทั้งมีทำเลที่ตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน ทำให้ได้ประโยชน์ด้านการติดต่อประสานงานที่รวดเร็ว และช่วยลดต้นทุนการผลิต โครงสร้างของอุตสาหกรรมเอทานอลเป็นแบบผู้ขายน้อยราย กลยุทธ์ส่วนใหญ่จะเน้นเกี่ยวกับการเลือกทำเลที่ตั้ง

ให้ใกล้แหล่งวัตถุดิบ อุตสาหกรรมมีการแข่งขันค่อนข้างสูงเพราะเป็นผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีความแตกต่างและมี ส่วนเกินของอุปทานในประเทศ ในส่วนการสนับสนุนของภาครัฐ มีนโยบายและมาตรการในการสนับสนุนการส่งออกเอทานอลอย่างดี ทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการส่งออก แต่การเปลี่ยนแปลงอำนาจการบริหารของ ภาครัฐบ่อยครั้งทำให้นโยบายและมาตรการต่าง ๆ ไม่ต่อเนื่อง

สำหรับการวิเคราะห์ SWOT ของอุตสาหกรรมเอทานอลไทย จะช่วยให้เห็นภาพรวมด้านปัจจัยที่มี ผลกระทบกับอุตสาหกรรมเอทานอลทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกให้ชัดเจนยิ่งขึ้น รวมถึงช่วยกำหนดกลยุทธ์เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการส่งออกเอทานอลของไทย ซึ่งปัจจัยภายในมีจุดแข็งในด้านความพร้อมของวัตถุดิบ โครงสร้างพื้นฐานและอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องมีจุดอ่อนด้านการพึ่งพาเทคโนโลยีจากต่างประเทศ นโยบายภาครัฐที่ไม่แน่นอน และราคาวัตถุดิบที่ผันผวน ในส่วนปัจจัยภายนอก มีโอกาสทางธุรกิจหากราคาน้ำมันดิบปรับตัวสูงขึ้นและหากมีการรวมกลุ่มของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) จะได้ประโยชน์ด้านช่องทางการตลาดและช่องทางการจัดหาวัตถุดิบมากขึ้นอุปสรรคที่สำคัญคือการที่ประเทศคู่แข่งในภูมิภาคมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่า และมีแหล่งวัตถุดิบที่มีราคาถูก

ข้อเสนอแนะ

1. ภาครัฐควรสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา สำหรับการสร้างเทคโนโลยีการผลิตเอทานอล โดยการจัดตั้งศูนย์วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีสำหรับอุตสาหกรรมเกี่ยวกับพลังงานทดแทนโดยเฉพาะ และสนับสนุนให้ภาคเอกชนมีการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตของตัวเองด้วย
2. รัฐบาลไม่ควรเข้ามาแทรกแซงราคาวัตถุดิบ ควรปล่อยให้เป็นไปตามกลไกราคาตลาด และควรออกมาตรการด้านการลดภาษีนำเข้าวัตถุดิบสำหรับผลิตเอทานอล เพื่อช่วยให้ผู้ผลิตมีความได้เปรียบในการแข่งขัน
3. การกำหนดนโยบายด้านพลังงานของประเทศให้ชัดเจนและแน่นอน และดำเนินการตามนโยบายอย่างต่อเนื่อง จะทำให้ผู้ประกอบการกำหนดเป้าหมายและกลยุทธ์ในการดำเนินธุรกิจได้อย่างถูกต้อง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ สาขาการจัดการมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติที่เอื้อเฟื้อห้องปฏิบัติการ และครุภัณฑ์ในการทำวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กนกศักดิ์ ปิงเมือง และอำพรณ์ เหลืองสัมฤทธิ์. (2552). ศักยภาพอุตสาหกรรมเอทานอลไทย. [ระบบออนไลน์]แหล่งที่มา <http://www.utcc.ac.th/thesis/academicweek/2551/economic/ampan.pdf> (18 สิงหาคม 2554)
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2555). เอทานอลโอกาสและความท้าทายของนโยบายพลังงานไทย. ขอนแก่น : โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.
- แสงรวี ยิ้มจุ และ เอรอดิ อุบลสุข. (2555). การศึกษาความได้เปรียบเชิงแข่งขันของอุตสาหกรรมการผลิตเอทานอลจากมันสำปะหลังในประเทศไทย.[ระบบออนไลน์].แหล่งที่มา http://agri.eco.ku.ac.th/ageconconference2012/seminar_download/AB01.pdf (24 เมษายน 2556)

สิริวุทธิ์ เสียมภักดี. (2552). อุตสาหกรรมเอทานอลไทย ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการส่งเสริมพัฒนา.
[ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www.thaitapiocastarch.org/article16_th.asp (17 เมษายน
2554)